

уровней художественного познания: становление мировоззрения и художественной культуры личности в синтезе эмоциональных и рациональных процессов; в профессиональной направленности обучения как инструмента непрерывного профессионального развития; в воспитании художественной креативности студентов.

Ключевые слова: профессиональная подготовка архитекторов, художественное познание, художественная культура, компетентность, креативность.

Kaidanovska Olena

THEORETICAL BASES OF ARTISTIC COGNITION IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF ARCHITECTS

In the article there is considered a problem of structuring theoretical bases of artistic component of architectural education's meaning. Important role in architectural education belongs to aesthetic and cultural aspects of students' preparation that form artistic culture, required professional skills, creative experience and creativity.

Professional preparation of architects in higher education institutions becomes systemic integrity due to natural unity of general, special and individual levels of artistic cognition. The first one is represented by processes of general cultural and professionally artistic formation of modern architect's personality. Result of aesthetic education is formation of personality's artistic culture which contains polyartistic erudition; artistic outlook; aesthetic needs, interests, style; professional skills; aesthetic points of view and ideals as precondition of forming future professionals' readiness for creative self-fulfillment within cultural environment.

The degree of special cognition reflects specific of architectural creativity in transforming art and aesthetic experience of culture. Artistic educational activity is considered as a means of search and realization of architectural design and as effective tool for continuous professional development and artistic competence's formation among students. It consists in the fluent possession of universal composition laws and ability to efficiently apply acquired fine art experience in all types of architectural creative work and professional communication.

According to theoretical bases of artistic education, process of forming of architects' readiness for professional activity is caused by synthesis of general, special and individual artistic cognition: firstly, in its interpretation as a phenomenon of culture in the development of personality's outlook and artistic culture, ability for artistic perception in the synthesis of emotional and rational processes; secondly, in education's professional orientation as a tool for continuous professional growth, in formation of students' fine art literacy as precondition for their full participation in the universal process of artistic shaping; thirdly, in bringing up fine art creativity among students, in building individual artistic manner of solving professional tasks.

Keywords: architects' professional education, artistic cognition, artistic culture, competence, creativity.

Подано до редакції 14.03.2017.

УДК 371.15:378.22:378.124.3

© 2017

Коваль П.М.

АКМЕОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ У ПРАЦЯХ АКАДЕМІКА І.А. ЗЯЗЮНА

Стаття присвячена розгляду проблеми формуванню педагогічної майстерності майбутніх фахівців на основі вчень академіка І. Зязюна. Висвітлені основні положення щодо важливості людиноцентристської теорії в розвитку суспільно-політичних та економічних відносин. Визначено важливість вищих навчальних закладів у цьому процесі. Акцентовано увагу на мистецькому компоненті як невід'ємній складовій навчально-виховному процесу.

Ключові слова: педагогічна майстерність, професійна підготовка, людиноцентризм, мистецтво.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасний стан соціальної стабільності, економічного розвитку, політичних відносин характеризується високою конкуренцією та нестабільністю серед світових країн. Першочерговою проблемою на сьогодні є економічний розвиток, який визначає передові позиції розвинених держав на міжнародній арені. Світова економіка в сьогоднішніх умовах настільки взаємопов'язана, що існування економіки окремої держави неможливою. Сьогоднішній політичний і економічний стан України є підтвердженням такої ситуації.

Вирішення даної проблеми цілком і повністю належить системі освіти яка постійно знаходиться в пошуку нових шляхів для вдосконалення підготовки майбутніх фахівців різних напрямів діяльності. Тому однією із актуальних проблем вищої освіти є проблема підготовки висококваліфікованих педагогічних працівників, здатних виконати соціальне замовлення – підготувати гармонійно розвинену особистість як одну із важливих складових розвитку суспільства і держави. Тобто, мова іде про педагогічну майстерність саме того, хто забезпечить вирішення даного питання – вихователя, вчителя, викладача.

Формування цілей статті... Мета статті – розкрити важливість вчення академіка І. Зязюна як важливий підхід у вирішенні професійної підготовки майбутніх фахівців різних напрямів діяльності.

Метою сучасної освіти є розвиток якостей особистості, необхідних їй і суспільству для включення в соціально значущу діяльність. Тобто, людина є першочерговим носієм всіх соціально-політичних та економічних процесів в країні та в світовому масштабі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Над вирішенням даної проблеми працюють як окремі науковці, так і науково-дослідного інститути. Питанню людиноцентристської політики присвятили свої праці такі науковці як: у філософії – В. Андрущенко, І. Зязюн,

В. Кремень, Н. Ничкало, Г. Філіпчук; у психології – Г. Балл, І. Бех, В. Моляко, Е. Помиткін, В. Рибалка, О. Пехота; у педагогіці – А. Алексюк, В. Бондар, Г. Васянович, І. Зязюн, П. Кононенко, Д. Крюкова, О. Лавріненко, М. Лещенко, С. Сисоєва., соціологічні та інші науки.

Вклад основного матеріалу дослідження... Особливий вклад у розвиток педагогічної науки вніс І. Зязюн, який найбільш важливим у навчально-виховному процесі для педагога визначає «найвищу мету», яка повинна забезпечити майбутнє всього людства: «Виховати поборників виживання людства, збереження планети, що стала нашою спільною домівкою». Досягнення цілі першочергово покладається на викладацький склад, який координує в навчально-виховному процесі певні діяльності [4, с. 265].

І. Зязюн відводить вищій школі найвищу мету, яка першочерговим своїм завданням повинна ставити формування людини, тобто «виводити в люди», а вже потім – в інженери, менеджери, програмісти і т. д.

Глибока переконаність вченого-філософа І. Зязюна в тому, що формування людини без мистецького компонента є неможливим, відкрило новий напрям у педагогічному дослідженні, де мистецтво є важливою складовою навчально-виховного процесу у будь-якій галузі: чи то вчителя, чи то інженера, чи то управлінця [8, с. 4].

На переконання академіків Є. Бондаревської та І. Зязюна, глобальною метою сучасної освіти має стати формування не людини освіченої, а людини культурної, ядро якої складає свобода, гуманність, духовність, адаптивність, здатність до самовизначення у світі культури й культурної ідентифікації, прагнення до життєтворчості самоствердження усіх сферах її життєдіяльності [6].

Мистецтво – водночас і творення, і пізнання світу, і спілкування. Воно покликане виховувати художній смак людини, розвивати її здатність до творчості за законами краси. Прекрасне твориться через почуттєве сприйняття людиною навколишньої дійсності, на чому наголошує І. Зязюн, і саме через почуття впливає на неї з великою силою, виховуючи через любов до прекрасного моральні якості. Коли прекрасне проходить через нашу кров, наші почуття, слухання музики, читання художньої літератури, перегляд фільму, відвідування театру та ін., наше життя наповнюється духовною красою, набуває нового змісту. Мистецтво є духовною потребою людини, воно, як повітря, без якого людина не може жити, без нього вона задихається, їй стає тісно і незатишно в житті [1; 3; 5].

У своєму підручнику «Педагогічна майстерність» І. Зязюн наводить слова К. Ушинського про призначення педагогіки і педагога у формуванні особистості: «Ми надаємо педагогіці епітета вищого мистецтва, тому що слово «мистецтво» вже відрізняє її від ремесла. Будь-яка практична діяльність, що прагне задовольнити вищі моральні і взагалі духовні потреби людини, тобто ті потреби, які належать виключно людині і становлять виняткові риси її природи, – це вже мистецтво. У цьому розумінні педагогіка буде, звичайно, першою, вищою з мистецтв, бо вона прагне задовольнити найбільшу з потреб людини й людства – їхнє прагнення до вдосконалень у самій людській природі: не до вираження довершеності на полотні або в мармурі, а до вдосконалення самої природи людини – її душі і тіла; а вічно передуючий ідеал цього мистецтва є довершена людина». Тут же вчений наголошує, що немає потреби доводити важливість такого підходу з використанням художніх засобів у навчально-виховному процесі сучасною педагогікою [4, с. 66].

Мистецтво є найпотужнішим інструментом формування художньої культури, а художня культура людини – є серцевиною її загальної культури (І. Зязюн).

Завдання професійної освіти – це підготовка не тільки фахівця-професіонала, а й творчої, культурно-освіченої, психологічно стійкої, врівноваженої особистості.

Формувати особистість, готувати її до професійної, життєтворчої діяльності першочергово покладається на викладача, яке є непростим психолого-педагогічним завданням. І. Зязюн, наголошуючи на професії педагога, говорить: «Тисячі професій народжуються і вмирають. Але живуть і до цього часу найдавніші з них – хлібороба, будівельника, лікаря, вчителя. Та й серед цих вічних професій вчительська посідає особливе місце: вона – початок усіх професій. Змінюються умови й засоби виховання, та незмінним залишається головне призначення вчителя – навчити людину бути Людиною» [4, с. 5]. За десятки років своєї педагогічної діяльності відомий дослідник розробив велику кількість різноманітних наукових методик, які дають можливість розвивати і формувати суспільно-свідому особистість. І. Зязюн наголошує на основних положеннях, якими необхідно володіти педагогу, а саме:

1) вбачати педагогічні задачі в цілісному педагогічному процесі й обирати рішення з орієнтацією на надзавдання;

2) розв'язувати переважно проблемно-стратегічні задачі;

3) уміти викликати певні психічні стани (самовладання);

4) уміти передати ініціативу учням (студентам – авт.) створювати умови для їхньої активної діяльності;

5) працювати з усім колективом, однак тримати в полі зору кожного;

6) усувати причини;

7) дошукуючись причини, аналізувати власну діяльність;

8) головні зусилля спрямувати на зміни в системі своєї роботи (постійний пошук самовдосконалення, самовиховання) [4, с. 32].

І. Зязюн глибоко вникає у процес творення людини, він об'єднує філософію, психологію і педагогіку в єдине ціле, оскільки вони спрямовані на пізнання, її навчання і виховання, тобто в педагогічну діяльність, і надає їм практичного значення. Наголошуючи на важливості практичної діяльності учений говорить: «Зрозуміло, для будь якої науки «немає нічого кращого й необхіднішого, ніж виважена й логічно структурована теорія». Але ж і немає нічого гіршого для наукової галузі, особливо у системі «Людина-людина», коли практика на десятиліття відстає від теорії. Так сталося з педагогічною практикою. Поза теорією залишилися два практичні суб'єкти педагогічної дії – учитель і учень (студент і викладач). Власне, ці суб'єкти синтезують у собі нерозривну єдність педагогіки й психології» («Історичні витоки психологічної педагогіки»). Він надає цим наукам реально практичної дієвості, а саме:

- педагогіка – це прикладна філософія;
- педагогіка – це практична психологія;
- педагогічна діяльність завжди ексклюзивна;
- педагогічна діяльність – наскрізна дія педагогічної майстерності [10].

Метою вищої школи є розвиток особистості молодшої людини, її інтелектуального, морального, культурного потенціалу, створення умов для постійного професійного зростання й самоудосконалення. Наголошуючи на важливості даного питання І. Зязюн відзначає: «Суть і мета людини в постійному розвитку, її духовне становлення, гармонія її відносин з собою та іншими людьми, з світом. В цьому випадку освіта на державному рівні створює умови розвитку-саморозвитку, виховання-самовиховання, навчання-самонавчання всіх і кожного... . Відповідно, система освіти створюється для людини, функціонує та розвивається в його інтересах, служить повноцінному розвитку особистості, та в ідеалі свого призначення – щастя людини» [2, с. 14].

Використання мистецького компонента в процесі навчально-виховної діяльності є інформаційно-освітньою базою у професійній підготовці студентів ВНЗ і для підвищення культурного, освітнього та знаннєвого рівня, що є запорукою формування гармонійно розвиненої особистості. Професійна підготовка студентської молоді має відбуватися на кращих національних і світових взірцях культури і мистецтва. За допомогою мистецтва встановлюються ділові, творчі, врівноважені партнерські взаємовідносини між викладачем і студентом, що є запорукою якісної підготовки майбутніх фахівців. Мистецтво допомагає людині формувати позитивний емоційний стан.

Мистецтво є потужним інформаційним носієм за допомогою якого відбувається формування внутрішньо-почуттєвого стану людини, її творення. Адже інформація, яка надається студенту, має бути засобом для вирішення головного завдання – навчити його першочергово бути людиною, на чому особливо наголошує І. Зязюн, а вже потім мислити творчо на основі морально-етичних підходів.

Емоційно-почуттєвий стан людини є прямо пропорціональним відтворенням його внутрішнього стану до інформаційних носіїв які впливають на неї.

Про формування емоційно-почуттєвого стану особистості у навчально-виховному процесі говорив Е. Стоунс: «... навчання сильно взаємозалежне від емоційного або афективного стану. Від задоволення, страждання чи будь-яких інших зовнішніх впливів прямо пропорційно відбувається реакція на отримання знань і чим більший зовнішній вплив, тим більша реакція на засвоєння, чи навпаки, відхилення і несприйняття відповідної інформації» [11, с. 64].

Професійна підготовка майбутнього фахівця будь якого профілю практично є неповноцінною без мистецького компонента, яке здатне відкрити людині сутність буття, дозволити вийти за межі повсякденних емоцій, отримати найвищу насолоду від професійної діяльності, водночас перевірити свої морально-духовні цінності через відповідні психологічні стани в час спілкування з мистецтвом. «Мистецтво удосконалює здатність бачити, відчувати, споглядати. Мистецькі твори пропонують художні образи, що безпосередньо звернені до сенсорної сфери, емоцій та почуттів людини і спрямовані на те, щоб «захопити» її, примусити співчувати та співпереживати. ...Адже живопис, музика, театр створюють такий комплекс засобів виразності, який дає свободу грі фантазії, уявлення, прояву інтуїції та пошукової ініціативи, нагадують про гармонію, недосяжну для системного аналізу. Але оскільки ці процеси не можуть мати принципово іншої психічної основи, вони збагачують розвиток універсальних якостей особистості» [7, с. 38].

Продовжуючи вчення І. Зязюна, О. Отич обґрунтувала педагогіку мистецтва як нову мистецьку субдисципліну педагогіки. Педагогіка мистецтва – використання мистецтва у загальній і професійній освіті з метою навчання, виховання, розвитку і професійної підготовки особистості. Педагогіка мистецтва відрізняється від мистецької педагогіки, яка є наукою про мистецьку освіту і практичною мистецько-педагогічною діяльністю. За визначенням О. Отич педагогіка мистецтва розробляє естетичні та етичні засади формування особистості, її загального й професійного розвитку засобами різновидів мистецтв (педагогіка театру, педагогіка музею тощо) [9].

Професійна підготовка майбутнього фахівця передбачає застосування мистецтва у формуванні його як особистості, котра в майбутньому могла б забезпечити як високий культурний рівень професійної діяльності, так і визначитися в духовно-ціннісних орієнтирах. К. Ушинський зазначав, що будь-яка практична діяльність, спрямована на задоволення духовних потреб людини, є великим мистецтвом, а педагогіка як наука – вище мистецтво, оскільки задовольняє найбільшу з потреб людини і людства в цілому – їхнє прагнення до вдосконалення. Заслуга К. Ушинського полягає в тому, що він розглядав педагогіку не тільки як науку і мистецтво, а й у їхньому гармонійному поєднанні фізичного, розумового й морального вдосконалення. «Педагогіка не наука, а мистецтво – найбільше, найскладніше, найвище й найнеобхідніше з усіх мистецтв. Мистецтво виховання спирається на науку. Як мистецтво складне й багатогранне, воно спирається на велику кількість обширних і складних наук (три найголовніші з них – фізіологія, психологія та логіка); як мистецтво, воно, крім знань, потребує здібностей і нахилів; і, як мистецтво ж, воно прагне до ідеалу, якого вічно намагаються досягти і який цілковито ніколи недосяжний: до ідеалу досконалої людини» [12, с. 192]. «Ви навчаєте дитину яким-небудь п'яти невідомим їй словам і бачите, що вона мучиться над ними довго і даремно, але зв'яжіть з малюнками двадцять таких слів – і дитина засвоїть їх швидко». У помислах видатного педагога ми знаходимо підтвердження того, що вміле використання засобів мистецтва в навчально-виховному процесі допомагає учням краще засвоїти знання та пізнати навколишній світ – природу і життя людини.

Висновки... Тому, значення мистецтва в сучасному світі неухильно зростає, воно слугує тим каталізатором який здатний внести серйозні корективи у виробленні таких якостей як сили волі, характеру, стійкості до різного роду дешевих спокус, оскільки протистояти явищам бездуховності, зневаги до мистецьких надбань людства можна лише шляхом удосконалення творчих потенцій суспільства, усвідомлення пріоритету загальнолюдських цінностей і розуміння перспективи гуманітарного розвитку культури.

Розвиваючи такий напрям у педагогіці І. Зязюн вніс великий вклад у розвиток педагогіки та вдосконалення навчально-виховного процесу у підготовці майбутніх фахівців різних напрямів діяльності.

Вчення І. Зязюна сьогодні набувають реально практичного значення. Поширення його наукового надбання відбувається через Центри педагогічної майстерності які відкриті в багатьох вищих навчальних закладах різних рівнів акредитації та різних напрямів професійної підготовки майбутніх фахівців.

Використана література:

1. Зязюн І.А. Духовні чинники елітарної особистості // Розвиток особистості в полікультурному освітньому просторі : [збірка матеріалів Міжнародного конгресу. IV Слов'янські педагогічні читання / І.А.Зязюн]. – Черкаси : Вид-во ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2005. – С. 15-19.
2. Зязюн І.А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : [монографія] / За ред. І.А. Зязюна. – К. : Віпол, 2000. – С. 11-57.
3. Зязюн І.А. Педагогіка добра: ідеали і реалії : [наук.-методич. посіб.] / І.А. Зязюн. – К. : МАУП, 2000. – 312 с.
4. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність : [підручник] / І.А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос [та ін.]; за ред. І.А. Зязюна. – [3-те вид., допов. і переробл.]. – К. : СПД Богданова А. М., 2008. – 376 с.
5. Зязюн І.А. Теоретичні аспекти культури і культурного розвитку людини // Виховання естетичної культури школярів : [навч. посіб.] / І.А. Зязюн, Н.Є. Митопольська, Л.О. Хлебнікова та ін. – К. : ІЗМН, 1998. – 156 с.
6. Зязюн І.А. Формирование и сфера проявления эстетического опыта личности: дис. ...доктора философских наук / И.А. Зязюн. – К. : КГУ им. Т.Г. Шевченка, 1976. – 285 с.
7. Миропольская Н.Е. Развитие эстетической активности в процессе воспитания театральной культуры школьников : [пособ. для учителей] / Н.Е. Миропольская; [под. ред. В.Г. Бутенко]. – К. : Высш. шк., 1992. – 175 с.
8. Мистецтво у розвитку особистості : [монографія] / [за ред., передмова та післямова Н.Г. Ничкало]. – Чернівці : Зелена Буковина, 2006. – 224 с.
9. Отич О.М. Мистецтво у розвитку індивідуальності педагога: історичний і методологічний аспекти : [монографія] / О.М. Отич ; [за наук. ред. І.А. Зязюна]. – Чернівці : Зелена Буковина, 2008. – 440 с.
10. Педагогічна творчість: методологія, теорія, технології : [монографія] / В.П. Андрущенко, С.О. Сисоева, Н.В. Гузій. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2005. – 183 с.
11. Стоунс Э. Психологическая теория и практика обучения; [пер. с англ.] / [под. ред. Н.Ф. Талызиной]. – М. : Педагогика, 1984. – 472 с.
12. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання / К.Д. Ушинський // Вибрані педагогічні твори : у 2 т. – К. : Рад. школа, 1983. – С. 192-471.

Коваль П.М.

АКМЕОЛОГИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО МАСТЕРСТВА У РАБОТАХ АКАДЕМИКА И.А. ЗЯЗЮНА

Статья приурочена рассмотрению проблемы формирования педагогического мастерства будущих специалистов на основании учений И. Зязюна. Раскрыты основные положения относительно значимости человекоцентрической теории в развитии общественно-политических и экономических отношений. Определено значение висших учебных заведений в этом процессе. Акцентировано внимание на компоненте искусства как составляющей складовой учебно-воспитательного процесса.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, профессиональная подготовка, человекоцентризм, искусство.

Koval P.M.

AKMEOLOGIYA PEDAGOGICAL SKILL IN THE WORKS OF ACADEMICIAN I. ZYAZYUN

The article is devoted to the consideration of the problem of the formation of the pedagogical mastership of future specialists on the basis of the teachings of I. Zazyun. The main points concerning the importance of the person-centered theory in the development of socio-political and economic relations are revealed. The significance of the viscous educational institutions in this process has been determined. Attention is focused on the component of art as a component of the warehousing educational process.

The main provisions of which must have teacher. Particular attention is paid to the emotional sphere as an important component of internal reaction to the acceptance and assimilation of relevant educational information. Emphasized the different arts as a way to creative expression in future careers. Defined as new artistic pedagogy subdystyplinu. Determined not only pedagogy as a science, and science and art in their harmonious combination.

Key words: pedagogical masterstvo, professional training, man-centeredness, art.

Подано до редакції 12.04.2017.

УДК 371.1

© 2017

Луніна В.Ю.

ТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ УЧИТЕЛЯ: КОМПОНЕНТНО-КРИТЕРІАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

У статті проаналізовано погляди науковців на сутність і структуру творчого потенціалу вчителя, розглянуто зв'язок творчого потенціалу педагога і його професійної майстерності. Обґрунтовано компонентно-критеріальну характеристику творчого потенціалу вчителя, яка містить опис конкретних знань, умінь, навичок, якостей за компонентами (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, рефлексійно-оцінний), критеріями (мотиваційний, гностичний, організаційно-практичний, діагностично-прогностичний) та показниками творчого потенціалу.

Ключові слова: творчий потенціал учителя, педагогічна майстерність, компонентно-критеріальна характеристика.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Успішна інтеграція нашої держави до загальноєвропейського освітнього простору зумовлює необхідність модернізації освітньої галузі. Висновки експертів проекту "Дослідження творчості та інновацій в освіті у країнах – членах Європейського Союзу" (2010) свідчать про необхідність покращення шляхів розвитку педагогічної творчості [13], а забезпечення неперервного професійного зростання вчителя нині визначено одним із пріоритетних напрямів реалізації основних міжнародних актів в освітній галузі – Меморандуму неперервної освіти Європейського Союзу [6], Стратегічної програми європейського співробітництва у сфері освіти й навчання "Європа – 2020" [12], Платформи для дій "Освіта – 2030" [14]. Одним із головних факторів розвитку особистості вчителя є піднесення його творчого потенціалу, який розглядаємо як складну динамічну характеристику особистості, що інтегрує пізнавальний ресурс, творчі можливості та здібності, готовність до інноваційної педагогічної діяльності, здатність до творчого саморозвитку та самовдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Наукові дослідження особистості творчого педагога (О. Краснова, Ю. Кучерява, В. Моляко [7], О. Попель, С. Щеглова та ін.) підтверджують інтегративність творчого потенціалу вчителя, його багатокомпонентність, динамічність, здатність до позитивного зростання. На підставі вивчення, аналізу й узагальнення висновків учених вважаємо, що творчий потенціал учителя є складною динамічною структурою, що висвітлює його сутнісні особливості й об'єднує ряд взаємопов'язаних компонентів: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, рефлексійно-оцінний, кожний із яких вимірюється відповідними критеріями та показниками. Проте на сьогодні не розроблено питання компонентно-критеріальної характеристики творчого потенціалу вчителя, яка містить опис конкретних знань, умінь, навичок, якостей і може використовуватися для вимірювання творчого потенціалу педагога.

Формулювання цілей статті... Мета статті полягає в обґрунтуванні компонентно-критеріальної характеристики творчого потенціалу вчителя, яка призначена для вимірювання творчого потенціалу педагога та його окремих компонентів.

Виклад основного матеріалу дослідження... Ворча діяльність учителя сьогодні багатьма дослідниками розглядається як головний чинник, який впливає на розвиток творчих можливостей учнів і забезпечує ефективність навчально-виховного процесу. У ході дослідження сутності творчого потенціалу вчителя виявлено, що він тісно пов'язаний із розвитком педагогічної майстерності, професійним самовдосконаленням педагогів. Академік І. Зязюн визначав педагогічну майстерність як "комплекс якостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі" [8, с. 25]. Учений вбачав сутність педагогічної майстерності в особистості вчителя, в його позиції, здатності виявляти творчу ініціативу на ґрунті реалізації власної системи цінностей. Компонентами педагогічної майстерності, згідно з його поглядами, є гуманістична спрямованість особистості (ціннісні орієнтації вчителя на себе та на учня, на засоби педагогічного впливу, мету педагогічної діяльності), професійна компетентність, здібності до педагогічної діяльності